

POSTANOWIENIE

4 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

Prezes SN Joanna Misztal-Konecka

na posiedzeniu niejawnym 4 stycznia 2024 r. w Warszawie
w sprawie ze skargi J.K. o stwierdzenie niezgodności z prawem
prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w Wołominie
z 27 maja 2021 r., I C 5287/18,
wydanego w sprawie z powództwa E.G.
przeciwko J.K. i M.K.
o zapłatę,

odrzuca skargę.

UZASADNIENIE

1. Wyrokiem z 27 maja 2021 r. Sąd Rejonowy w Wołominie, w sprawie z powództwa E.G. przeciwko J.K. oraz M.K. o zapłatę: uchylił wyrok zaoczny z 4 kwietnia 2017 r. w stosunku do M.K. w całości (pkt 1); utrzymał w mocy wyrok zaoczny z 4 kwietnia 2017 r. w stosunku do J.K. w całości (pkt 2); zasądził od E.G. na rzecz M.K. kwotę 4 797 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 3 600 zł kosztów zastępstwa prawnego (pkt 3); zasądził od J.K. na rzecz E.G. kwotę 1 200 zł tytułem zwrotu dalszych kosztów procesu (pkt 4) oraz nakazał pobrać od J.K. na rzecz Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Rejonowego w Wołominie kwotę 43,47 zł tytułem wydatków poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa (pkt 5).

W dniu 27 lipca 2021 r. J.K., reprezentowana przez pełnomocnika będącego radcą prawnym, wniosła apelację od wyroku Sądu Rejonowego w Wołominie,

zaskarżając go co do punktów 2 i 4, i domagając się jego zmiany w zaskarżonej części poprzez oddalenie powództwa w stosunku do J.K.

Zarządzeniem z 14 września 2021 r. referendarz sądowy w Sądzie Okręgowym Warszawa-Praga w Warszawie wezwał pełnomocnika skarżącej do uzupełnienia braków formalnych apelacji poprzez złożenie jednego egzemplarza odpisu apelacji. Wezwanie w tym przedmiocie zostało skierowane za pośrednictwem portalu informacyjnego.

Postanowieniem z 20 grudnia 2021 r. Sąd Okręgowy w Warszawie odrzucił apelację J.K. od powyższego wyroku, z uwagi na nieuzupełnienie wskazanego powyżej braku formalnego w terminie.

2. Pozwana J.K. wniosła od wyroku Sądu Rejonowego w Wołominie z 27 maja 2021 r. skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, wskazując na naruszenie art. 225 w zw. z art. 224 § 2 w zw. z art. 230 k.c., art. 18 ust. 5 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego, art. 5 k.c., art. 118 k.c., art. 233 § 1 w zw. z art. 227 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c., art. 327¹ k.p.c. w zw. z art. 325 k.c., art. 45 oraz art. 77 Konstytucji.

Skarżąca podała, iż w sprawie występuje wyjątkowy wypadek w rozumieniu art. 424¹ § 2 k.p.c., albowiem podjęła wszelkie działania związane z zaskarżeniem wyroku Sądu Rejonowego w Wołominie z 27 maja 2021 r., natomiast z przyczyn obiektywnie niezawinionych została pozbawiona prawa do rozpoznania wywiedzionej od tego wyroku apelacji, która została odrzucona postanowieniem Sądu Okręgowego w Warszawie z 20 grudnia 2021 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

3. Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia stanowi nadzwyczajny środek zaskarżenia, którego rozstrzygnięcie przez Sąd Najwyższy ma charakter prejudykatu umożliwiającego dochodzenie od Skarbu Państwa roszczeń odszkodowawczych za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem wykonywanie władzy publicznej (art. 417¹ § 2 k.c.). Wstępna ocena skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia polega na

weryfikacji, której celem jest wyeliminowanie tych skarg, które są oczywiście bezzasadne (art. 424⁹ k.p.c.) lub podlegają odrzuceniu (art. 424⁸ k.p.c.).

Zgodnie z art. 424¹ § 2 k.p.c. w wyjątkowych wypadkach, gdy niezgodność z prawem wynika z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela, można żądać stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego wyroku sądu pierwszej lub drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, jeżeli strona nie skorzystała z przysługujących jej środków prawnych, chyba że jest możliwa zmiana lub uchylenie wyroku w drodze innych przysługujących stronie środków prawnych. Powyższa regulacja stanowi wyjątek od wyrażonej w art. 424¹ § 1 k.p.c. zasady, że skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia przysługuje od prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, jeżeli przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda, a zmiana lub uchylenie orzeczenia w drodze przysługujących stronie środków prawnych nie było i nie jest możliwe.

Pozwana J.K. złożyła skargę od wyroku Sądu pierwszej instancji w sytuacji, gdy nie wniosła skutecznie od tego orzeczenia środka zaskarżenia w postaci apelacji.

Powyższe wskazuje, że skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia powinna zawierać stosowny wywód, wykazujący z jednej strony, iż w okolicznościach sprawy zachodzi wyjątkowy wypadek, z drugiej zaś, że niezgodność zaskarżonego orzeczenia z prawem wynika z naruszenia skonkretyzowanych podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela. Oba te wymagania muszą zostać spełnione kumulatywnie, przy czym skarga podlega odrzuceniu, jeżeli nie zachodzi wyjątek, o którym mowa w art. 424¹ § 2 k.p.c. (postanowienia SN: z 9 lutego 2006 r., IV CNP 41/05; z 6 grudnia 2006 r., V CNP 142/06, i z 18 grudnia 2006 r., IV CNP 115/06).

4. W orzecznictwie Sądu Najwyższego zostało wyjaśnione, że „wyjątkowe wypadki” odnoszą się także do przyczyn nieskorzystania przez zainteresowanego z przysługujących środków zaskarżenia, przy czym za okoliczności kwalifikujące się

do uznania za „wyjątkowy wypadek” uznaje się ciężką chorobę strony, wykluczającą możliwość wniesienia środka odwoławczego, jej stan psychiczny uniemożliwiający podjęcie rozsądnej decyzji co do zaskarżenia niekorzystnego orzeczenia sądu pierwszej instancji, katastrofę, klęskę żywiołową, uzyskanie błędnej informacji od pracownika sądu co do sposobu i terminu zaskarżenia. Chodzi więc o wyjątkowe okoliczności obiektywnie uniemożliwiające stronie wniesienie środka odwoławczego, a nie o okoliczności subiektywne, wynikające z woli lub zaniedbań strony, ewentualnie jej pełnomocnika (postanowienia SN z 11 kwietnia 2019 r., IV CNP 40/18, i z 26 maja 2022 r., I CNP 20/22).

W niniejszej sprawie apelacja od wyroku Sądu pierwszej instancji została odrzucona 20 grudnia 2021 r. z powodu nieusunięcia braków formalnych, zaś pełnomocnik pozwanej twierdzi, że przyczyną uchybienia terminowi do uzupełnienia braku formalnego apelacji było niedostarczenie na jego skrzynkę mejlową informacji z Sądu Okręgowego. Wskazuje, że dowiedział się o zobowiązaniu go do usunięcia braku formalnego apelacji dopiero 13 grudnia 2021 r., podczas gdy Sąd uznał, że zarządzenie zostało opublikowane na portalu informacyjnym 22 października 2021 r. i wobec braku odczytania należało uznać je za doręczone z upływem dni 14 od daty publikacji. Postanowieniem z 16 marca 2022 r. Sąd Okręgowy odrzucił wniosek J.K. z 11 stycznia 2022 r. o przywrócenie terminu do uzupełnienia braków formalnych apelacji (pkt 2).

Skarżąca wywodzi, że powyższe uchybienie terminowi do usunięcia braku formalnego apelacji prowadzące ostatecznie do jej odrzucenia stanowi przesłankę przyjęcia „wyjątkowego wypadku” otwierającego drogę do wniesienia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Stanowiska tego nie sposób podzielić.

Zgodnie z art. 15zzs⁹ ust. 2 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (dalej: „ustawa covidowa”) w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od ich odwołania, w braku możliwości wykorzystania systemu

teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe, sąd doręcza adwokatowi, radcy prawnemu, rzecznikowi patentowemu lub Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej pisma sądowe poprzez umieszczenie ich treści w systemie teleinformatycznym służącym udostępnianiu tych pism (portal informacyjny). Nie dotyczy to pism, które podlegają doręczeniu wraz z odpisami pism procesowych stron lub innymi dokumentami nie pochodzącymi od sądu.

Powyższy przepis wszedł w życie 3 lipca 2021 r., po upływie 14 dni od ogłoszenia ustawy z 28 maja 2021 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, i znajdował zastosowanie również do postępowań rozpoznawanych według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego wszczętych i niezakończonych przed dniem jej wejścia w życie (art. 6 i 7 ww. ustawy). Wymieniony przepis ma zatem zastosowanie w niniejszej sprawie. Obowiązkiem sądu jest stosować przepisy obowiązujące w chwili orzekania, z uwzględnieniem regulacji międzyczasowych.

Przepisy dotyczące doręczeń pism za pośrednictwem portalu informacyjnego precyzyjnie wskazują skutki związane z umieszczeniem pisma w portalu informacyjnym. Zgodnie z art. 15zzs⁹ ust. 3 ustawy covidowej datą doręczenia jest data zapoznania się przez odbiorcę z pismem umieszczonym w portalu informacyjnym, a w przypadku braku zapoznania się uznaje się je za doręczone po upływie 14 dni od dnia umieszczenia w portalu. Doręczenie pisma za pośrednictwem portalu informacyjnego wywołuje skutki procesowe określone w Kodeksie postępowania cywilnego właściwe dla doręczenia pisma sądowego (art. 15zzs⁹ ust. 4 ustawy covidowej), co oznacza, że najpóźniej z upływem 14 dni od umieszczenia pisma w portalu rozpoczynają bieg terminy do dokonania stosownych czynności procesowych. Ustawodawca nie powiązał skutków prawnych z wysłaniem pełnomocnikowi lub otrzymaniem przez niego mejlowego powiadomienia o umieszczeniu nowego dokumentu w systemie teleinformatycznym. Wysyłanie takie w praktyce może mieć miejsce - w razie wyrażenia przez pełnomocnika woli otrzymywania powiadomień - w celu ułatwienia pełnomocnikom uzyskania informacji o nowym piśmie sądowym i podejmowania adekwatnych czynności procesowych. Pozostaje ono jednak wyłącznie przejawem wykorzystania faktycznych możliwości technicznych, którymi dysponuje system

teleinformatyczny, bez prawnego uzależnienia skutków w sferze doręczeń pism sądowych od tego, czy i kiedy nastąpiło wysłanie powiadomienia lub otrzymanie go przez pełnomocnika strony. Przydawanie powiadomieniu znaczenia innego niż informacyjne nie znajduje podstaw w treści przepisów normujących tryb doręczania pism przy pomocy portalu informacyjnego (postanowienia SN z 9 grudnia 2021 r., V CZ 72/21, i z 27 stycznia 2022 r., III CZ 70/22, OSNC 2022, Nr 11, poz. 114).

Do uchybienia terminowi do usunięcia braku formalnego apelacji, a w konsekwencji jej odrzucenia doszło na skutek niedochowania staranności przez pełnomocnika. Za niedopuszczalne należało również uznać domaganie się przez zawodowego pełnomocnika przywrócenia terminu do uzupełnienia braków formalnych apelacji (postanowienie SN z 29 września 2023 r., III CZ 265/23). Nie do przyjęcia byłby zaś pogląd, że okoliczności, które nie spełniają wymagań przesłanki z art. 169 k.p.c. mogłyby otwierać drogę do wniesienia nadzwyczajnego środka jakim jest skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.

5. Nie została spełniona również kolejna przesłanka przewidziana w art. 424¹ § 2 k.p.c. W wypadku powołania się na naruszenie podstawowych zasad porządku prawnego konieczne jest bowiem wykazanie, że dana zasada istnieje i ma podstawowe znaczenie dla porządku prawnego oraz dokładne określenie w jaki sposób doszło do naruszenia tej zasady w wyniku wydania orzeczenia. Tymczasem skarżąca powołuje się na naruszenie podstawowych zasad porządku prawnego poprzez pozbawienie jej możliwości rozpoznania sprawy przez sąd drugiej instancji na skutek odrzucenia apelacji. Co oczywiste, zarzut ten nie odnosi się do zaskarżonego niniejszą skargą wyroku Sądu pierwszej instancji, lecz do postanowienia Sądu Okręgowego w Warszawie z 20 grudnia 2021 r.

Reasumując, należy uznać, że skarżąca nie wykazała, iż co do wyroku Sądu Rejonowego w Wołominie z 27 maja 2021 r., od którego wniosła skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, zachodził wyjątkowy wypadek w rozumieniu art. 424¹ § 2 k.p.c., i że wyrok ten został wydany w warunkach niezgodności z prawem wynikającej z naruszenia podstawowych

zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela.

Mając powyższe na względzie, na podstawie art. 424⁸ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy odrzucił skargę.

(K.W.)

[ms]